

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

IV обикновено Народно Събрание.

(Първа редовна сесия).

LIX. ЗАСЪДАНИЕ, ЧЕТВЪРТЪКЪ 10 ЯНУАРИЙ 1885 ГОД.

(Начало въ 2 часа слѣдъ пладнѣ, подъ предсѣдателството на подпредсѣдателя г-на Тр. Панова.

Предсѣдатель (звъни): Ще се прочете списъка на г-да представителитѣ.

Секр. Ташикмановъ (чете списъка).

Отсутствувать: Ст. Задгорский, Георги Драгановъ, С. Грозевъ, Петръ Мишайковъ, Ив. Ивановъ, Лазаръ Дуковъ, Св. Ив. Радовъ, Ст. Хр. Саввовъ, Теодоръ Иванчевъ, Димитръ Кузмановъ, Д-ръ Вачовъ, Д. Анневъ, Иванъ Нановъ, Петко Вълнаровъ, Бърни Бърневъ, Мехмедъ Хашимъ, Христо Симидовъ, Иванъ Сейновъ, Христо Ракиловъ, Георг. Р. Цанковъ, Муамеледжи Еминъ, Н. Жявковъ, Филипъ Симидовъ, Дервишъ Бей Махмудовъ, Ив. Стояновъ, Тома Кърджиевъ, Мехмедъ Х. Тахировъ, Драганъ Цанковъ, Дим. Караначовъ, Д-ръ Черневъ, М. М. Гълъбовъ, Д. Петковъ, Андрий Пенковъ, Р. Каролевъ, Ив. Златинъ, Маринъ Д. Тихчевъ, Османъ Бей, Хасанъ Бей, Марко Балабановъ, Мехмедъ Курнабоглу, Идразооглу Ахмедъ, Илия Поповъ, Ив. Младеновъ, А. Цвѣтановъ, Хр. Дюкмеджиевъ, Цвѣтко Манчевъ, Петръ Георчевъ, П. Славковъ, П. Бячевъ, Юрданъ П. Тодоровъ, Ив. Стамболовъ, Ст. Стамболовъ, М. Сарафовъ, Георг. Живковъ, Хр. Самсаровъ, К. Стоиловъ, Харалапи Ангеловъ, Г. Балкански, Вячо Козловъ, Кесимъ Зааде Мехмедъ, Ефтимъ Друмевъ, Хаджи Шемединъ Латифовъ, С. Ивановъ, К. Помяновъ и Янко Ангеловъ.

Предсѣдатель: Отъ 195 души представители пристъпватъ 113, слѣдователно има законно число за да се отвори засѣданieto и да се пристъпни къмъ разискване въпроситѣ положени на дневенъ редъ. На дневенъ редъ е:

I. Продължение доклада на бюджетарната коммисия по бюджетопроекта на Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла.

II. Предложението на г-на Т. Ив. Крайчевъ, за измѣнение и допълнение на нѣкои членове въ закона за горитѣ.

Преди да дамъ думата на господина докладчика, ще помоля онѣзи отъ г-да представителитѣ, турци, които не сж дали клѣтва, да дойджтъ и да приематъ установената отъ закона клѣтва. (Приближаватъ се и Соф. мюфтия ги подвежда подъ клѣтва). Ще помоля и онѣзи отъ християнитѣ, които не дали, да даджтъ клѣтва. Г-нъ Хр. Ивановъ да дойде по близо да даде клѣтва. (Гласове: Свѣщенника го нѣма). Понеже свѣщенника не е пристигналъ, то остава за послѣ Г. докладчикъ да заеме мѣстото си.

Доклад. Ташикмановъ: Бѣхме достигнали минълото засѣдание до глава 20. Сега ще продължиме:

ГЛАВА XX.

I, II и III классни болници.

Личний съставъ на I класснитѣ болници.

Софийска I кл. болница.

1 Директоръ лѣкаръ	по 5,004 = 5,004
3 Ординатори (въ това число 1 психиатръ) <	4,800 = 12,024
1 Консултантъ по хирургията	< 1,200 = 1,200
1 Надзирателъ	< 2,400 = 2,400
1 Неговъ помощникъ	< 1,500 = 1,500
1 Фармацистъ	< 2,400 = 2,400
5 Фелдшери	< 1,200 = 6,000
1 Писаръ	< 1,200 = 1,200
Слуги	— = 12,000

Всичко за Софийската болница лева 43,728

Комисията е прибавила горѣ името, което носи тази болница: «Александровска» слѣдъ думата, «освѣщението». Въ заплатата на Директора е направилъ измѣнение; отъ 5,004 е изравнилъ съ началника на санитарното управление на 5,400 лева, на основание на това, че Директора при една I-во класна болница, както е Софийската, трѣба да бѣде лице, което да не стои по долѣ отъ началника при управлението и сѣщо като се води отъ началото на справедливостта да има съразмѣрностъ при измѣнение на заплатитѣ, които до сега сме приели; тѣй сѣщо, като глѣдаше, че е равенъ съ Директора на гимназията, то го повиши, тѣй като той, като Докторъ стои по-високо отъ Директора на гимназията. Въ заплатата на фелдшеритѣ като взе предъ видъ, че тѣ не сѣ отъ овѣзи, които се казаха вчера, нѣкои шарлатани, които ходятъ да черятъ, но сѣ тукъ хора съ извѣстно образование, и отъ които се изискватъ особенни условия при приеманieto имъ, т. е. трѣба да бѣдѣтъ излѣзли отъ 3-й класъ на една гимназия и послѣ три години ако сѣ слѣдвали медицинска наука, тѣзи фелдшери служатъ вече 3, 4 години и съ плата по 1,000 лева, като прости писци. Освѣнъ това, министерството не зная по какви съображения, не е зело въ внимание, че сѣществуватъ за тѣхъ законъ, съ който се даватъ на фелдшеритѣ извѣстни правдини и тѣзи правдини, относително тѣхъ не сѣ изпълнени, когато тѣ сѣ изслужили толкова на държавата, колкото сѣ били обязани споредъ сѣщия законъ. Тѣ продължаватъ да служатъ съ сѣщата заплата, но това е голѣмо онеправдание, и комисията я увеличи съ една твърдѣ незначителна сума, т. е. отъ 1,200 на 1,500 лева, като се надѣва, че и г-да представителитѣ ще се съгласятъ на това безъ ни най-малко колебание.

М-ръ Славейковъ: Нѣма да влизамъ въ подробности, защото на това отдѣление службата, по нея не съмъ специалистъ. Изобщо ще кажѣ, че тази година има нѣкои улущения, и повече е натоваренъ бюджета по тази частъ. Съмъ длъженъ да кажѣ именно това по кои съображения медицинското управление и азъ сме пристанали на това улущение. За състава на 5 I-во-класни болници е увеличенъ бюджета съ 9,020 лева. Това улущение произлиза отъ това, че увеличава се съдържанието на надзирателитѣ съ 600 лева, на помощницитѣ съ 300 лева, и на останалитѣ въ 4 болници 300 лева; предвидена е длъжностъ въ Варна 1,200 лева надзирателъ. Предвидена е фармацевтъ въ Видинско 2,100 лева, на фармацевтитѣ Руссе, Варна и Търново намалено е съ по 300 лева годишно, за слуги въ Софийската 2,800, въ Търновската 4,880. При Шуменската съ 1,100 лева за слуги, отъ друга страна е унищоженъ при Разградската болница фармацевтъ на 2,100 л. Тѣй щото, суммата е увеличена на 92,000 лева и за II-ро и III-то-класнитѣ болници. За вещественни е намалено на 18,491 л. Изобщо суммата по глава XX е увеличена съ 9,020 лева, както казахъ по-горѣ. Ние имаме силни оплаквания отъ докторитѣ и противъ това сме въоружени, и не можѣ да кажѣ, че представителството е поглѣднало криво повѣдението на докторитѣ. Но ще напѣмня на г-да представителитѣ, че е невъзможно въ една нова държава да се изиска много. Въ този случай да земемъ да отмѣстяваме или въ отмѣщение лично на д-ритѣ да намалимъ това, което се предвижда въ бюджета за улущение на тази частъ, не го предвиждамъ за праведно, защото въ начало всѣко учреждение куца, а още повече тѣзи, за които нѣмаме хора. Кждѣто нѣма, ще назначимъ, а дѣто има, да се улущава това учрежде-

ние, защото това е едно отъ най-необходимитѣ за човѣчеството и не можемъ да занемаримъ това, защото ако сме направили едно улущение за улущение, това е направено съ цѣль да може да се пристѣпни къмъ нужното подобрене на работата. Като исказвамъ това, оставамъ на васъ да рѣшите, както ви диктува съвѣстѣта, но желая да се водимъ отъ мотиви за нуждата на това докторско звание, какъ да се мѣчимъ да ги туримъ на редъ. Съ скѣпение или отмѣщение, съ това не може да се пристѣпни напредъ. Всички учреждения въ началото хромѣтъ малко, но ние трѣба да излѣзнемъ отъ обща точка зрѣние, а не отъ частна, лична точка зрѣние при рѣшаване бюджета за докторитѣ. За туй ви моля да направите това, което е удобно за държавата.

Славковъ: Г-да представители! Самъ г-нъ докладчика каза, че комисията била намѣрила за добрѣ да се увеличи платата на докторитѣ-лѣкари и за това увеличила съ съгласието на г-на министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Като членъ на тази комисия, съжалявамъ, че не можѣ да се съглася съ вниманието на комисията, която рѣшила този въпросъ. Ако ми е позволено, тукъ малко ще се отвлѣкѣ отъ въпроса да запозная г-да представителитѣ именно какво се разбира подъ думата докторъ-лѣкаръ. Докторъ значи, г-да представители, както казватъ въ Франция «Оффисие» или «Лесансие», а на български го имаме лѣкаръ. За това докторъ медицинни, който свършилъ науката въ шестъ години, а често и седемъ, защото трѣба да учи четири години медицина и 1½ година до дѣто му дадѣтъ докторатъ, когато на единъ лѣкаръ трѣба четири години, а тѣзи двѣ години нито се труди, нито гърди бие, нито пари харчи. Той печели тѣзи двѣ години.

На други мѣста главни врачове, главни доктори въ спиталитѣ сѣ доктори, защото се подразумѣва най-главенъ докторъ и помощници. Тѣзи главни доктори получаватъ 400 лева на мѣсець. Тукъ у насъ, ще се съглася, че нѣмаме такива хора, които да занимаватъ тѣзи високи постове. Има доктори, по често иматъ нужда отъ помощта на другито. Ще обърна вниманието ви още къмъ едно нѣщо. Въ София се потърсилъ и се намеримъ само единъ, а въ София трѣба да има 25 доктори, но никой не се наелъ да завземе тази длъжностъ и се намѣрилъ докторъ Молдовъ, защото е наистина докторъ и си е билъ гърдитѣ да изучи това толкова трудно искусство. Въ Влашко лѣкаръ или лисансие позволява му се само да среже единъ цирей и да направи отъ малка хирургия нѣкои операции. Когато стане голѣмъ, задължително е да направи докторъ медицинни, ако е по-сериозно, той тогава вика още нѣколко събратия пакъ доктори. Тукъ наистина отъ нѣмание на хора сме повѣрили постове на хора, които не сѣ толкова, — извинете за изражение, — но не е за тѣхната уста лѣжица. Отъ друга страна, защото билъ докторъ-лѣкаръ да му се даде 6,000 л. Не зная защо да имъ пълнимъ кеситѣ съ пари? Като земемъ да разискваме внесения законопроектъ отъ М-вото на Вжтр. Дѣла по санитарната частъ, ще видите тамъ има какъ се ръководили, какъ подразумѣватъ тѣзи постове и на кого въ рѣцитѣ трѣба да се повѣрятъ. Сега вѣрвамъ не му е мѣстото да говоримъ. За това не съмъ съгласенъ да се увеличи платата на докторитѣ — лѣкари, на противъ предлагамъ да се плаща на тѣзи лѣкари 400 лева въ мѣсець или 4,800 л. въ година. Ще обърна вниманието на г-да представителитѣ върху втори единъ въпросъ именно за фармацевтитѣ. Единъ фармацевтъ г-да е туренъ въ законопроекта съ 2,400. Ако искаме фармацевти, то не може да

се намърятъ съ такава малка сума. Ако ли искаме да практикуватъ въ болницитѣ 2, 3 години и да не знаятъ когато смѣсжтъ двѣ лѣкарства, че става химическо съединение, отъ което може да стане отрова и да се отрови човѣкъ, даже и тази заплата е много. Ако искате единъ да свърши 7 години гимназия, второ да свърши фармацевтската наука и да му платите 2,400 лева, това не може. За това г-да, платата на фармацевтитѣ е твърдѣ малка. Пъщо по-много. Въ болницата тукъ е имало нужда за единъ фармацевтъ и се повиква едно лице, на което медицинското началство е затворило аптеката му, защото не отговаряло на изискуемитѣ отъ закона качества да може да управлява аптека и аптеката сега му е затворена. За това, ако ние искаме да имаме фармацевти каквито се изискватъ, моля Нар. представителство да увеличи тази заплата. Ако пакъ искате, като направи единъ химически съставъ да отрови нѣкого, тогава защо е. Предлагамъ 2,000 лева и това го правя отъ икономия. Колкото за фелдшеритѣ, изпълняватъ тѣзи длъжностъ тѣ, че когато се назначи отъ доктора лѣкарство да имъ даватъ по една лъжица на сахатъ, именно да се даватъ тѣзи лѣкове отъ хора, които горѣ долѣ проумѣватъ. Колкото за фелдшеритѣ, които сж при окол. доктори, които иматъ претенция отъ доктори медицини, които когато ходятъ морятъ хората, когато дойде да разисквате ще говоря. За сега нѣма да говоря.

Докладчикъ: Г-нъ Славковъ ни даде доста голѣми разяснения върху титлата лѣкаръ и върху нѣкои други нѣща, отъ които се вижда, че дѣйствително г-нъ Славковъ трѣба да има голѣми и специални познания по тѣзи работи и разяснения. Съжалявамъ само, че като членъ отъ бюджетарната коммисия не се явилъ въ засѣданието на коммисията да разясни за да може да имаме свѣденіе за това. Не зная на кое основание е поставено тукъ директоръ-лѣкаръ, но до колкото зная азъ и вѣрвамъ, че всички вие знаете, че лицето, което занимава тази длъжностъ днесъ не е отъ ония, за които има понятие г-нъ Славковъ, които се намиратъ въ Влашко, че вадятъ само зѣби, но той е отъ онѣзи които иматъ таково образование и носятъ титла докторъ на медицината. Знаете, че тукъ се различаватъ ученитѣ степени, както и въ другитѣ отрасли на науката. Могивитѣ, по които се водила коммисията да уголѣми заплатата или да я уравни съ заплатата на началника на санитарното управление не сж само тѣзи, които исказахъ като докладчикъ на коммисията. Вие знаете, че болницата въ София, която стои на първо мѣсто въ Княжеството, се намѣрва не вжтрѣ въ града, но на далечно разстояние отъ града, и директора трѣба да ходи и въ делникъ и празникъ съ пайтонъ до болницата да изпълнява длъжността. Ако бждемъ справедливи едвакво къмъ всички, ние трѣба сами да предложимъ щото да му се даде едно възнаграждение за прогонни, но като нѣма това предвидено отъ бюджето-проекта, то коммисията предлага да се приеме тази сума, за да се не покажемъ тѣй несправедливи, въ този случай и както всѣки пътъ сме се въодушевявали отъ чувства на патриотизмъ като всички чиновници сж еднакво служители на държавата, за това коммисията моли да се приеме това. Колкото за фелдшеритѣ, съжалявамъ, че г-нъ Славковъ, като спциеринъ има ниско понятие за фелдшеритѣ че били като слуги и че тѣ изпълнявали длъжностъ само да даватъ церове на болнитѣ, които назначи доктора. Малка ли длъжностъ е единъ фелдшеръ, който има образование, на основание на което може да изпълнява предписанията на доктора? Малко ли е да изпъл-

нява наставленията на доктора? Ако той не изпълнява предписанията на доктора, тогава послѣдствіята ще бжджтъ лоши. Значи че трѣба да знае по-вече, толкова по-вече че единъ спциеринъ ако измѣни една рецепта, моме да умори нѣкого. Тѣй щото такива заплати за фелдшери, които иматъ специално образование и четире години не уголѣмени, като знаемъ, че се занимаватъ съ превързване на рани въ най-голѣма обязанностъ, не зная до колко ще бжде справедливо да приемемъ предложението на г. Славкова.

Хр. Ивановъ: Дѣйствително не съмъ специалистъ по тази работа, за която се дигна г-нъ Славковъ да говори, но ще кажа, че относително заплатата на директоръ лѣкаръ, не мож да се съглася съ г-на докладчика, щото платата да се въскочи отъ 5004 на 5400 лева, именно за това, защото длъжността д-ръ-лѣкаръ независимо отъ тази заплата, дѣто служатъ на нещасното население тѣ иматъ доста свободни часове и се ползватъ отъ своитѣ служби, и доста да сж тѣ по-дѣятелни, може да напълнятъ суммата 10,000 л. За това предлагамъ на Нар. Събрание щото суммата за директоръ-лѣкаръ да не възлиза по-вече отъ 4,800 л. Г-нъ Славковъ не обърна внимание, когато навеждаше случая, че трѣба да се плаща 4,800 лева на лѣкаря. Като на директора се плаща 400 лева на мѣсець, на неговий ординаторъ не може да се допусне сжщата заплата, защото трѣба да сжществува единъ директоръ, и единъ подчиненъ. Въ такъвъ случай на ординатора трѣба да се тури една сума отъ 3,600 лева, която съотвѣтствува отъ 300 лева въ мѣсець, така щото да можемъ да направимъ една степенъ на разлика на чиноветѣ. Колкото за службата на г-да фелдшеритѣ съмъ съгласенъ на пълно, че изпълняватъ тѣжка длъжностъ т. е. когато доктора не присѣтствува и въ врѣме на разни спазми на болнитѣ присѣтствуватъ фелдшеритѣ, не именно въ такава висока степенъ, но до колкото можтъ да разбержтъ да предупредятъ злото. За това съмъ съгласенъ съ предложенията на коммисията да се плаща 1,500 лева на фелдшеритѣ. Колкото за фармацевтитѣ 3,000 лева, може би г-нъ Славковъ като спциеринъ иска да спомогне своитѣ събратия и е счелъ за нужно да поддържа, по колко е длъжността на фармацевтитѣ дѣто служатъ на 60 болни, а колко на другитѣ, които можтъ да отиватъ вжнъ да упражняватъ своята специалностъ, трѣбало да разбиратъ тамъ отъ еди кои медикаменти. Ато тѣ правятъ състава, защо сж докторитѣ, които пишатъ рецепти. Фармацистъ се казва туря 50 драма вода, 10 драма не знамъ какво, да размѣси и да даде на фелдшера. Слѣдователно какво знание трѣба да има. Въ този случай мисля Нар. Събрание нѣма да се съгласи съ г-на Славкова, който не водимъ отъ патриотизмъ, но просто да спомогне на своитѣ събратия, казва да се даде на фармацевтитѣ по 3,000 лева. Заради това предлагамъ на г-да представителитѣ да приематъ за директоръ-лѣкаръ 4,800 лева, на ординаторъ 3,600 лева, на фелдшеритѣ 1,500 лева, а пъкъ на спциерина да остане тѣй какго е въ бюджета 2,400 лева. Ако е съгласно Нар. Събрание, не остава, освѣнъ да се даде гласъ за моето предложение.

Славковъ: Ще отговоря на г-на докладчика дѣто каза, че не съмъ присѣтствувалъ въ коммисията. Напротивъ вие знаете, че тази коммисия се раздѣли на секции и секцията за разглѣждане тази частъ отъ законопроекта падна въ ржцѣтѣ на г-на Градинарова, мене, г-на Друмева и единъ отъ нашитѣ събратия мюслиумани и азъ съмъ присѣтствувалъ въ секцията. Колкото за

директора, че не познавахъ лицето, но ако притѣжава докторъ медицина азъ нѣмахъ даже да отворя разговоръ. Но представаше се докторъ-лѣкаръ е може би грѣшка, за това да се измѣни титлата, и да се каже директоръ докторъ медицина. За това глѣдахъ на лицето споредъ титлата. Директоръ-лѣкаръ разбирамъ лѣкаръ такъвъ какъвто го зная азъ. За фелдшеритѣ, дѣто каза г-нъ докладчикъ, че съмъ искалъ нѣщо; напротивъ казахъ, че нѣма да се косна и съмъ съгласенъ съ това което е направила комисията. Не казахъ да остане по-малка платата. Ще отговоря на новия събрать г-на Хр. Ивановъ дѣто каза, че като фармацевтъ съмъ защищавалъ фармацевтитѣ. Не зная ако се отвори разговоръ утрѣ за адвокатитѣ, да ли ще ги той защитава. Г-нъ Ивановъ стана и съ 5 думи каза, че аптекаря турялъ 5 драма вода и не зная какво и това било аптека. Съжالياвамъ единъ образованъ човѣкъ да казва, че аптекарството състояло въ 100 драма вода и 50 драма не зная какво.

Напомнихъ на г-да представителитѣ, че да се изучи тази наука, трѣба човѣкъ да бжде гимназистъ и да свърши 7 години науката на аптекарското искуство. Тамъ трѣба естественни науки, Физика, Химия. Ако предложихъ такова нѣщо, не говорихъ да защита фармацевтитѣ, но азъ показахъ именно важността на това занятие, показахъ какво се изисква отъ такова едно лице, какво трѣба да знае и споредъ знанието му да се заплати. Ако Нар. Събрание приеме предложението на г-на Иванова, че фармацевтитѣ, трѣба да знаятъ само да размѣсятъ вода съ не зная какво, ви казвамъ че 100 лева е много.

Хр. Ивановъ: Да дамъ обяснение на това, което се хвърля върху мене като обвинение.

М-ръ Славейковъ: Менъ, г-да представители, не ми е добръ, когато при разискванието на бюджета, когато трѣба да се говори за сумми, да се вцущаме да говоримъ такъвизъ расправий. Считаю за длъжностъ да заявя прѣдъ г-да представителитѣ, че слушамъ тукъ да се говори Д-ръ медицина, врачъ, лѣкаръ, и неможъ да направя разлика мѣжду това, още повече, че у насъ докторското съсловие нито отъ единъ има много, нито отъ другитѣ. Ний и единитѣ и другитѣ гледаме за едно и сѣщо. Когато специалистъ хора не разрѣшили този въпросъ, за насъ е трудно и незная какъ ще го рѣшимъ. Азъ поне се отказвамъ отъ това. Ще забѣлжа това, което г-нъ докладчикъ каза, че директора въ тукашната болница е единъ отъ тѣзи, който притѣжаватъ всички титли. Но колкото за това колко паря ще печелятъ, тѣ може да не силжтъ и да печалатъ, но само това зная азъ, че платата трѣба да се плати на доктора-лѣкаръ или Директора-лѣкаръ, т. е. правителството да го задоволи, за да изпълнява тази служба, която се възлага на него. Азъ само отъ тази точка зрѣние глѣдамъ и послѣ когато въ бюджетно-проекта ведажъ е поставена една сумма, азъ като М-ръ на Вжтр. Дѣла, неможъ да ходатайствувамъ по-вече да се даде, но пакъ остава на Нар. Събрание. Само казвамъ, че не безъ причина е турено тукъ, само като земемъ предъ видъ, че 5004 лева е на тукашния, който ще прави разноски защото болницата е навънъ, а 5004 лева е и на другитѣ въ Варна, Руссе, Търново, които нѣматъ да правятъ толкова разноски, то или на горния трѣба да прибавимъ или да снемемъ на долния, но това не е моя работа. Признавамъ и това за фелдшеритѣ дѣто се каза, че дѣйствително въ отношението къмъ другитѣ фелдшери има право комисията дѣто обзрѣна

внимание на това. Но водими отъ това начало да не искаме повече, оставихме да се произнесжтъ г-да представителитѣ. Ординатора, дѣто каза г-нъ Новия депутатъ да се намали, както и на Директора, за намаляване неможъ да кажъ, но представителството като се произнаса за тѣзи сумми или за увеличение, пакъ да се води отъ едно по общо начало, да се не углѣдва въ частности и да мисли всекога, че М-рството не безъ причина е намалявало или увеличавало. Желая да се не водимъ отъ страсть или инатъ, което не служи въ общитѣ работи за поправяние. (Гласове: Исчерпано е).

Докладчикъ: Г. Пиновъ има погрѣшка. Това е длъжна общината да направи. Не само да викаме исчерпанъ въпросътъ. Тукъ е 4800 по бюджета, общата цифра като се смѣтне на тримата защото излиза по 4008 л. Трѣбва да се поправи подѣлката, че въ протоколитѣ мина. Да се каже по 4008 л. = 12024 лева.

Предсѣдатель: Има предложение за прекращение на дебатитѣ. Които не приематъ, да дигнатъ ржка. (Никой). Ще се вотира отдѣлно всека длъжностъ съ заплатата на едно, напредъ споредъ правителството. Мнѣнието на комисията, на което е съгласенъ г. М-стръ, именно платата на директора лѣкаръ да бжде 5,400 лева. Напредъ ще се гласува по бюджета: койго не приема платата на Директора лѣкаръ да бжде 5400 л., да дигне ржка. (Прието).

Доклад. Ташикмановъ (чете):

3 Ординатори (въ това число единъ психиатръ) по 4008 . . . . . 12024 л. (Приема).

1 Консултантъ по хирургията	по 1,200=1,200
1 Надзирателъ	« 2,400=2,400
1 Неговъ помощникъ	« 1,500=1,500
1 Фармацисъ	« 2,400=2,400
5 Фелдшери	« 1,200=6,000

Комисията приема по 1,500 л., фелдшеритѣ на което и г. М-стръ е съгласенъ. (М-стръ несъмъ съгласенъ). Напредъ бѣхте съгласни, сега, ако не се съгласявате, то е друго.

Предсѣдатель: Койго не приема платата на фелдшеритѣ по 1200 л., да дигне ржката. (Приема се).

Докл. Ташикмановъ (чете):

Писаръ . . . . . 1.200= 1.200 л.
Слуги . . . . . =12.000 «

Личний съставъ на I-во кл. болници въ Варна, Руссе
Търново и Видинъ.

4 Лѣкари Директори . . . . . 5.004=20.016 л.

Населевски: Софийскій Директоръ лѣкаръ г-нъ М-стръ го каза I-во стъпененъ, а именно Руссенскій, Варненскій и др. II-рост. Трѣба и въ платата да има разлика. Предлагаю на тия тукъ по 3.500 л. Тѣ нѣматъ много разноски Тукъ болницата е вънъ отъ града, а тамъ не е, за по малко разноски правятъ.

П. Славковъ: Г-нъ Населевски предлага на тия Директори лекари да се плати по 3.500 л., защото били II-рост. Азъ казвамъ на г-на Населевски, че и тия сж второст. Нѣщо повече: ако поглѣднемъ на докторитѣ, койго е въ София и тия въ Видинъ и Търново, ще намѣримъ разлика въ състоянието имъ: тукашната публика е по образована и повече цѣни доктори. Въ Видинъ не е тъй и другадѣ. За това именно доходътъ на доктора въ София и

тоя на доктора въ Търново или Видинъ не е сжщия. Прочее, справедливо е да не се прави разлика въ платитѣ имъ. Моля да останатъ сжщитѣ. Незнаѣж даже трѣба ли да говоримъ по тоя въпросъ, когато горе вече приехме единъ редъ: и тукъ да приемемъ сжщето и да вървимъ напредъ. Предлагамъ да се прекратятъ дебатитѣ.

Предсѣдатель: Които приематъ да се прекратятъ дебатитѣ, да дигнатъ рѣка. (Малцина).

Никифоровъ: Предложението на г-на Насалевски не може да се приеме, по тая проста причина; че болницитѣ въ Варна, Руссе, Видинъ не стоятъ подоло отъ тукашната, особено въ Руссе и Варна. Ако се съгласимъ да намалимъ степенъта на лѣкаритѣ при тия болници, не ще бжде справедливо. Съгласете се, че Софийската болница е вѣнъ отъ града и докторътъ харчи за пайтони, пресмѣтнете колко може да похарчи въ годината, тая сума би трѣбвало да се снѣме отъ платата на другитѣ, защото тѣ нече иматъ тия разноси. При всичко, че намалението е много малко, ако по 100—200 лева, на 4.800 л. най послѣ да имъ докараме платата, но да ги правимъ болницитѣ второст. нѣма нужда. По хубаво да се прекратятъ дебатитѣ.

Хр. Ивановъ: Г-да, по преди имаше разискване, колко да се плаща на Директоръ-лекаря при Софийската I-во кл. болница и се рѣши — 5.004 л. Доде въпросъ сега за другитѣ такива въ другитѣ първокл. болници и г-нъ Насалевски предложи да се плати на тѣхъ по 3.500 л. като на второстепенни. Това предложение не мож да разбира, именно за въ Търново и въ Руссе да се вземе въ внимание или и въ Видинъ, че тамъ населението е по бѣдно и лишено отъ лѣкари, и болнитѣ сж принудени да прибѣгватъ въ болницата. Слѣдователно тамъ повече работа има отъ колкото тукъ въ София, дѣто сж болнукъ докторитѣ и на улицата можтъ да имъ поискватъ помощъ. Слѣдователно несправедливо ще бжде тукъ да се отказва правото на ония когато се допушта да бждатъ първостепенни доктори, да не сж равни въ заплатитѣ съ тукашния. Азъ моля да не се прави разлика, въ сжщото време предлагамъ да се прекратятъ дебатитѣ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание още да се говори по тоя въпросъ? (Не). Които желаетъ, да си дигне рѣката. (Никой). Ще се вотира по бюджетопроекта суммата, послѣ другото предложение. Които не приема щото Директори-лѣкаритѣ да получаватъ по 5.004 л., да дигне рѣка. (Повече). Ще се вотира второто предложение (Насалевски: Съгласенъ съмъ съ г. Никифорова по 4.800 л.) Които не приема щото платата имъ да бжде по 4.800 л., да дигне рѣка. (Приема се).

Докл. Ташикмановъ (чете):

Ординатори (въ Варненската и Търновската по 3 въ Руссенската 2 и въ Видинската 1) . . . . 4.008=36.072 л. (Приема се).

3. Фармацисти по . . . . . 2.100= 6.300 л.

П. Славковъ: Незнаѣж, г-да представители, какъ ще рѣшите тоя въпросъ: ние рѣшихме вече да се плати на фармацевтитѣ, въ първост. болници, 2.100 лева. Ако глѣдаме на тѣхната работа и тая на тукашния, ще намѣримъ напр., че въ Търново фармацевтитѣ има повече работа отъ колкото тоя Русчукъ. Това го знаѣж. Поне на 2.400 л. трѣба да се увеличи.

Предсѣдатель: Ще се вотира, които не приематъ фармацевтитѣ да получаватъ по 2.100 л., да дигнатъ рѣка. (Двама).

Докладчикъ Ташикмановъ (чете):

4 Надзиратели . . . . . 2.100= 8.400 л.
2 Пом. на надз. (въ Варна и Търново.) 1.200= 2.400 «
16: Фелдшери . . . . . 1.200=19.200 «
4 Писари . . . . . 960= 3.840 «

Писаритѣ комиссията оставя на петъ души, тъй като имало нужда, споредъ едно отношение отъ М-ството. (Приема се).

За слуги (въ Варна 12.000 л., въ Търново 7.720 л., въ Руссе и Видинъ по 5.000 лева) . . . . . =29.220 л.

Комиссията направи измѣнения, за Търново и Руссе прие по 7.720 л., а само за Видинъ остави 5.000 лева. (Министръ: съгласенъ съмъ). (Приема се).

Личний съставъ на 15 II кл. болници Шуменска, Бюстендилска, Самоковска, Радомирска, Севлиеvsка, Ловчанска, Габровска, Еленска, Свищовска, Плѣвненска, Разградска, Ломска, Берковска, Силистренска и Вратчанска.

15 Лѣкари (они же и окол.) . . . . 4.800=72.000 л.
Тукъ трѣба да е грѣшка: мѣсто 4.008 л. турнато е 4.800 лева. Комиссията приема суммата безъ измѣнение, освѣнъ ако има топографически погрѣшки.

Насалевски: Г-да, нужни сж 15 лѣкари, и за такива дано се намѣрятъ специалисти. По отъ друга страна платата имъ по 4.800 лева е много, особено когато тѣ взематъ и прогонни, а иматъ и визити, та имъ става министерска плата. На тия стига по 4.000 лева. Азъ права това предложение.

Н. Кънчевъ: Г-да, струва ми се, че има погрѣшка: не ще да сж по 4.500, а по 4.008. (Докладчикъ: по 4.800 сж, азъ направихъ справка). Тогава предложението на г. Насалевски не трѣбва да приемемъ, да остане сжщата заплата, която се назначава. Както каза г. м-ръ да се обърне сериозно внимание на това: голѣмо значение да дадемъ на докторската длѣжностъ. Тѣ сж още редки, нѣма нужното число. За това да остане сжщата плата. И тѣ ще служатъ и по околнитѣ.

Никифоровъ: Г-да представители! Азъ вѣрвамъ, че всѣки е заблѣжилъ като въ бюджета е казано, че тия лѣкари сж и за околнитѣ. Предъ видъ на това мисля, ще се съгласите да не намаляваме повече суммата, но да напомнимъ на правителството въобще, при назначението на служба, поне да назначава лѣкари достойни. Неца да упоменувамъ лицата, които не 4.000 л.; но още по-малко не сж заслужили. Най-послѣ докторската длѣжностъ е такава, щото способнитѣ хора доктори въ единъ случай само можтъ да заслужатъ възнаграждението си. Отъ тѣхъ зависи животътъ. Моля прочее, да се не намалява тая плата.

М-ръ на Вжтр. Дѣла: Както казахъ, не съмъ нито за намаление дѣто нѣма мѣсто, а още повече и за увеличение. Но трѣбва да се глѣда едно при гласуванieto платитѣ; да останатъ тѣ такива, за каквито правителството ще може, по важностьта на случая, да назначи хора по крайнѣй мѣрѣ способни, достойни. Има доктори, които нищо не заслужватъ. Като нѣма добра плата и тия които сж добри не ще приематъ. А пакъ докторитѣ сж редко. Сега търпимъ не добри и населението се оплаква. Даже чужденца има, които, ако бѣха добри не шеяха да оставятъ своето отечество и да добавятъ тука. Но, на, нѣма ги. По на сетнѣ наистина ще болладисатъ; и щомъ се намѣржтъ добри, можъ би ще се направи нѣкаква икономия. Но тукъ рѣшаваме за каквито ги има

сега. Въ такъв случай немогъ да се поржчителствувамъ, че и за напредъ ще можемъ да ги искалжимъ да имаме каквито трѣбва. Като е рѣшено тукъ за всѣка околия и докторъ, ще вземаме какъвто ни се попадне. Колкото за увеличение на платата, не могъ да говорѣмъ, а за намаление, — ваша работа е.

М. Велевъ: Г. Насалевски настоява платата на тия г-да доктори да се намали на 4,000 л., на противъ азъ ще казвамъ. Когато нѣмаше околийски доктори, знаемъ, че градскитѣ окръжни бѣха далече въ центра и да се викатъ въ околията, искатъ напредъ прогонни, та тогава да идатъ. За това на мнѣние съмъ, г. м-стръ да прати и околийски дѣто сж нужни. Платата имъ да се не намалява, че знаете г. м-стръ, какъ се оплакваше, че нѣмало добри доктори. Азъ моля да се одобри тая плата предвидѣна по бюджета.

Ив. Славейковъ: Г-нъ м-ръ на Вжтр. Дѣла, както и предговорившия забѣлжиха твърдѣ хубаво, че нѣма добри доктори, каквито сж нужни. Една отъ причинитѣ, за да се не намалява платата, е само да се премамятъ по-добри доктори. Да додагъ отъ Европа добри доктори, не щжтъ; даже 8,000 л. да дадемъ рискувано ще се рѣшжтъ да дойдатъ тука. За това, за сега подкрѣпямъ предложението на г. Насалевски, да остане 4,000 л. платата на сегашнитѣ. Когато дойдатъ по-добри за въ бжджще, може да имъ се увеличи платата. Ще забѣлжж и това, че въ държавнитѣ болници докторитѣ що получаватъ заплати по 3,000 и 4,000 лева, нѣматъ никакъвъ трудъ. Тѣ си глѣдатъ работата, въ сждето време практикуватъ, та си увеличаватъ годишната плата. Мисля прочее, да се приеме предложението на г-на Насалевски. (Гласове: Исчерпанъ).

Председателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още? (Не). Който желаетъ, да дигне ржка. (Никой). Ще се вотира напредъ предложението на правителството — платата по 4,800 л., който не приема, да дигне ржка. (Повече). Остава предложението на г. Насалевски; който го не приема, да си дигне ржката. (Приема се).

Славковъ: Мисля, ще му бжде тукъ мѣстото да напомня на г. м-стра, што докторитѣ, особено околийскитѣ, които се назначаватъ, да обрне повече вниманието на медицинското начальство, да знае отъ напредъ какви лица сж назначени и да ли изпълняватъ своитѣ длжжности. Да се не дава поводъ да глѣдатъ на него като на протекционно учреждение: докторъ ако има протекцията назначава се. Може да бжде медицински докторъ, да има лисансе, назначава се, а се отстраняватъ другитѣ. Често нѣкой докторъ иска една вакантна служба, не му я даватъ, държи се все вакантна и се довежда другъ отъ Руссия. За това моля г. м-стра да обрне сериозно внимание, че наистина като отъ лисансититѣ доктори трѣбва да се видимъ очистени. Ако у насъ слѣдва все тѣй на времето му ще могъ да докажж съ факти, какъ е текла до сега работата и до колко сериозно си глѣда на работата това медицинско учреждение.

М-ръ на Вжтр. Дѣла: Вземамъ забѣлжжката на г. Славкова по близо до сърдце, но смѣя да му кажж, че това, което може би той отъ вжтъ е узналъ, — такъво нѣщо отъ медицинското начальство не е практикувано. Знаж само когато доктори сж дохождали да искатъ служба, при настоятелното имъ искание, давани имъ сж. Това което каза г. Славковъ, обаче, не вѣрвамъ да е било, нито пакъ и за напредъ може да бжде. Разумѣва се, не може да се угоди на всички, но и такива нѣща, каквито той казва,

ако сж се забѣлжжили, когато се разисква да каже на мѣстото му не тукъ да ни принуждава да влизаме въ подобни разисквания. Да отбира по достойнитѣ медицинското управление, разбирамъ, но съ претенции да назначава, това незнаж. Впрочемъ, г. Славковъ понеидѣ има такива работи и да могъ да поправа погрѣшкитѣ.

П. Славковъ: Още веднажъ ще кажж, че не искамъ да се впускамъ по указванието на факти. И сега макаръ да избѣгвамъ това, могъ да укажж на единъ само. Ако се не лъжа отъ Ломъ или Рахово бѣше се заявило противъ тамошния докторъ. Вѣрвамъ, г-нъ М-ръ не ще да знае добрѣ работата, по-преди може да е станала. Не говорж вече за времето, презъ което бѣше почитаеми г. Атанасовичъ на управлението, но — казахъ и въ друго заседание — когато имаше на управлението генерали, които вземаха по 30—40 хил. лева и, бозна, какво е станало. Това помните добрѣ и сега има такива бѣлжзи, но нещж сега да се впускамъ въ такива работи. Само моля г-нъ М-стра да обрне внимание и да моли тия що изпълняватъ неговитѣ приказания да бжджтъ по строги и справедливи. Когато доде да укажж на лицата, ще кажж.

Аневъ: Това искахъ да кажж на г-нъ Министра, че каза нѣма оплакване противъ докторитѣ. Зная напредъ се оплакваша противъ Османъ-пазарския докторъ и не се взе въ внимание. Той е просто цариградски чапкънинъ и се взема за докторъ.

М-ръ Президентъ: Че нашитѣ доктори куцатъ знаж го, както го знаятъ г-да Славковъ и Аневъ. Дѣйствително, нѣкои цариградски чапкъни сж очистени, но не могъ да кажж, че нѣма вече такива. По свѣта, да кажете, че и въ Европа нѣма такива, недѣйте. Ние често вземаме чужденци, защото и наши нѣма. И, бозна, дѣ свършили и какъ, като нѣма други, взематъ се. Да се не хвалимъ съ цариградскитѣ; знаемъ какъ сж свършили: кравитѣ и коньетѣ да лѣкуватъ на хората. Разбира се, какъ да се пречистжтъ лошитѣ, когато нѣма други. Когато нѣма, или трѣбва да държимъ сжщитѣ, или да останемъ безъ доктори. Понеже Нар. Събрание се исказва противъ тия, за които се оплаква населението и желаетъ да се очистжтъ, да се очистжтъ (Гласове: исчерпанъ).

Конкилевъ: По-между II-ро кл. доктора, г-да, се намѣрватъ такива, които не сж на мѣстото си никакъ, които на мѣсто полза, принасятъ врѣда. Това могъ да докажж, но не му е тукъ мѣстото. Но тѣй като отъ исказанитѣ думи отъ г-нъ Министра се вижда, че държанието на такива е по причина, че нѣма други, сждо и азъ обръщамъ вниманието на г-на Министра, што при назначението да се взематъ хора по възможности по-способни, толкова по-вече, че въ II-ро ст. околии нѣма особенни градски доктори, както е това при I-во степенни. За това трѣбва да се избиратъ по-добри. Има факти, че докторъ, отъ каквито ги имаме сега, на мѣсто да исцѣри ржката, изеушава я. Това е фактъ. За това трѣбва да се обрне сериозно внимание при назначението имъ. Слѣдъ това предлагамъ да се прекратятъ дебатитѣ. (Гласове: исчерпанъ).

Доклад. Ташикмановъ (чете):

15 Надзиратели	по 1,500 =	22,500
30 Фелдшери	« 1,200 =	36,000
15 Писари	« 840 =	12,060
Добавочни на фелдшеритѣ които държатъ аптеки	— =	3,000
Слуги за всѣка болница по 2500 л. а за Шуменската 3600 лева.	— =	38,600

Яневъ: Г-да, бихъ молилъ за Шуменската болница да се предвиди единъ ординаторъ съ 4,000 л. Както знаете Шуменъ е отъ 25,000 население, тоя докторъ още изпълнява длъжността и на околийски лѣкаръ, има три полка, артиллерия и сега е присъединенъ и Преславъ. Тѣй щото нашата болница може да влѣзе въ първокласнитѣ. Освѣтъ това да се предвиди и единъ фармацевтъ, защото единъ отъ двамата фелдшери, който изпълнява длъжността на фармацевтъ, не може да привтаса и да глѣда. За това моля Нар. Събрание да предвиди единъ ординаторъ и единъ фармацевтъ още въ Шуменската болница.

М-ръ Президентъ: Какъ би молилъ да не се прибавя нищо. Военната частъ въ Шуменъ има си воененъ докторъ. И градътъ може да поддържа градскій докторъ.

Предсѣдателъ: Който неприема суммата за слуги 38,600 л., да си дигне рѣка.

(Приема се).

Личний съставъ на 6 III-то класни болници:

Дупнишка, Раховска, Добричка, Балчикска, Трънска и Ески-Джумайска.

6 Лѣкари (они-же околийски по 4,800 = 28,800 лева.

Комисията не е направила измѣнения, но само като Нар. Събрание рѣши заплатата по второст. болници на докторитѣ да е 4,008 лева, на миѣнне е и тукъ тая плата да се приеме.

П. Николовъ: Господа, да вземете въ внимание да ли за всички доктори е рѣшена платата имъ, или не. Да се направи съ време и..... (не се чуе). Тамъ пише за Ловечки, тамъ пише за околийски докторъ, защо да нѣма докторъ за Добричъ? Тукъ не е ли несправедливостъ. За това бихъ молилъ, г-да представителитѣ, и г-нъ Министра да се предвиди тамъ единъ околийски докторъ. (Гласове: ще има).

Предсѣдателъ: Ще се вотира. Койго неприема заплатата на лѣкаритѣ при III-то класнитѣ болници да остане 4008 лева, да си дигне рѣката. (Никой не дига). Приема се.

Докл. Ташикмановъ: «12 фелдшери по 1200 14,400 лева».

Комисията бѣ измѣнила тая плата, но съгласно рѣшението на Нар. Събрание, оставя си я 1200 лева. (Приема се).

(Чете): «За слуги на всѣка болница по 1500 л. 9000 л. (Приема се).

(Чете):

Вещественни расходи.

Храна на болницитѣ, отопление, освѣтление, облѣкло, погребение, канцеларски разности и пр. 412,450. (Приема се).

Купуване, доставка и пренасяние медикаменти и прибори 81,760. (Приема се).

Славковъ: Имаме, г-да представители, депо за медикаменти и III-то Общи Нар. Събрание рѣши да се закрие. Тѣзи медикаменти били турени въ една стая пълна съ вода и сж мухлясали. Ако медикаментитѣ сж стрували 15,000 л. отишли сж по вѣтъра. Азъ зная, че е било рѣшено за тѣзи медикаменти да се распродаватъ по болницитѣ, това не е станало. Заради това моля г-на м-ра да обърне и върху това внимание.

М-ръ Славейковъ: Азъ незная да ли е добръ извѣстенъ г-нъ Славковъ, но до колкото зная распродаване е станало. Има и такъвъ случай, че ако тукъ сж разваляли, вънка повече сж се разваляли. Но сж испращани тамъ, дѣто е имало нужда.

Славковъ: Азъ моля г-на М-ра на Вжтр. Дѣла, да има добрината и проводи единъ чиновникъ въ тукашната болница и да попита: има ли въ една стая отъ тия медикаменти и да ли сж изгнили или не — частъ отъ тѣхъ разумѣва се.

М-ръ Славейковъ: Ако е работата за нѣкаква справка, азъ моля г-на Славкова да отиде въ Медицинското Отдѣление при м-вото, за да види кога сж испратени. Ако нѣкои медикаменти не сж згодни, кждѣ ще ги пратимъ.

Докл. Ташикмановъ: Препращание болни отъ едно мѣсто на друго 5,000 л. (Приема се).

Наемъ на болнични помѣщения и ремонтъ на болнични здания 30,000 л. (Приема се).

Поддържане приюти, врѣменно 10,000 л. (Приема се).

Предсѣдателъ: Давамъ 10 мин. отпускъ.

(Послѣ распускъ).

Предсѣдателъ (звъни): Засѣданието се продължава. Щ: моля онѣзи г-да представители отъ допълнителнитѣ избори, които не сж се закълнали, да даджтъ клѣтва.

(Св. Ик. п. Тодоръ подвѣжда подъ клѣтва Хр. Иванова, Русенски представителъ).

Моля г-на докладчика да продължава.

Докл. Ташикмановъ (чете):

ГЛАВА XXI.

Сдържане на 36 околийски лѣкари, които незавеж датъ болници.

Комисията бѣ оставила сжщата сума, но щомъ Нар. Събрание се произнесе и намали заплатитѣ на лѣкаритѣ при болницитѣ, азъ мисля, че ще бѣде справедливо да се намали и на тия по 3,800 лева.

Насалевски: Г-да представители, както на сички е извѣстно, въ всѣка околия е рѣшено да има по единъ околу лѣкаръ. И какви сж вече тия лѣкари, способни ли или не, тамъ е наше знаянне, понеже като ги нѣмаме нуждаемъ се да ги имаме. Заради това, незная до колко ще е справедливо да имъ дадемъ тази плата и върху тѣзи плати като имъ даваме и разни възнаграждения и става тлѣста плата отъ държавното съкровище, а пакъ кога искочатъ за едно село половина часъ далечъ отъ града, искатъ и зиматъ една турска жълтица, или единъ австрийски минцъ.

Заради това питамъ г-на М-ра, ако да бѣ имало законъ, то почитаемото Нар. Събрание да отвори тозъ въпросъ и да се опредѣли порядъкъ на часъ да се плаща и по колко да зематъ. Нѣкои човѣци се принуждаватъ да продаватъ волове, за да исплатятъ на доктора, и пакъ неотиватъ по селата. Отъ друга страна държавното съкровище имъ плаща по 4.000 л.. Като тая плата, незная да ли има въ други държави, но по моето миѣнне азъ предлагамъ ако се съгласява Нар. Събрание, на 36 души околу лѣкари, достаточнo би било по 3.600 л. това настоявамъ и ако да бѣ имало законъ да опредѣлимъ и възнаграждението имъ, но ако нѣма законъ, М-рътъ да направи распореждение да зематъ на часъ.

М-ръ Славейковъ: Както усещамъ, тукъ има неспоразумѣние за назначението на околийски докторъ. Наистина, плаща му се, за да бѣде околийски докторъ за общитѣ нужди за цѣлата околия, а за частнитѣ нужди на околията кажи, че не му се плаща. Защото нему се плаща да сѣди тамо и когато дойде обща епидемия да отиде и види и превари злото. А частно кога се вика трѣба да му се плаща особено, защото всѣки градъ трѣба да си има свой докторъ. Било би желателно на всѣкъдѣ да си има общински доктори, защото немогътъ околийскитѣ доктори да бѣдѣтъ частни и всѣкога когато ги повикатъ да отиватъ. По крайнѣй мерѣ, тѣй се е практикувало до сега. Сега, родилъ се е въпросъ, дѣто нѣма градски доктори да повикатъ околийския — ама въ мѣстоприваннието му — опредѣлило се е да зема за една визита 10 лева. Това, обаче, даже тукъ се е практикувало но не може да се приложи, защото тѣ тогава се отказватъ да отиватъ. А пъкъ ако е въ село, когато е командированъ за обща епидемия, тогава трѣба да се споразумѣе онзи съ доктора, или той има право да завѣде болния при доктора да го глѣда и тогава нѣма нищо да плаща.

Сега, колкото за повикване, рѣшило се е да се плаща 2 фр. Това е рѣшено, но не е публикувано и може да се публикува. Но за частнитѣ лица, когато въ село искатъ да завѣдѣтъ докторътъ, незная да ли може да се опредѣли това. Това е, което имахъ да кажа по назначението на околийскитѣ доктори.

Казахъ по-напредъ и длъженъ съмъ да повтора, че има 5 — 6 лица отъ докторитѣ, които неиспълняватъ длъжноститѣ си. Има противъ нѣкои даже оплаквания, които желателно е и трѣба да се послушатъ, но като нѣмаме да ги замѣтимъ съ други доктори, що можемъ да направимъ? Заради това, ако Събранието приема туй, че щомъ се оплачатъ отъ нѣкого да го изключваме, ние ще останемъ безъ доктори, защото нѣмаме други безъ кусуръ. Ако искате подходящи хора, трѣба да чакаме съ години да се намѣрятъ.

Докладчикъ Ташикмановъ: При уголѣвяванието или намаляванието на заплатитѣ, ние всѣкога сме земали, за основа бюджетопроекти. Въ бюджетопроекта, за лѣкаритѣ при болницитѣ е предвидена заплата 4.800 л. Нар. Събрание намѣри, за добръ да я намали на 4.008 л. Значи, почти 800 л. е намалило. Сега тукъ е предвидено за окол. лѣкари по 4.508 лева и ако искаме съразмѣрностъ при намаляванието, то най справедливо би било, да имъ се остави поне 3.804 л. за да се удовлетворятъ.

Никифоровъ: Азъ, г-да представители, най-напредъ ще искамъ да забѣлѣжа нѣщо върху това, което г-нъ М-рътъ на Вжтр. Дѣла каза. Азъ мисля, че има малко неспоразумѣние за неспособнитѣ доктори и онѣзи, които неиспълняватъ длъжността си. Онѣзи, които неиспълняватъ длъжноститѣ си както трѣба, мисля не ще е нужно да се отчисляватъ. За тѣхъ ще бѣде достатъчно, ако имъ се направятъ нуждний виговоръ. Разбира се въ краенъ случай, когато се види, че необръщатъ никакво внимание и подиръ сичкитѣ наставления и виговори, тогава трѣба да се отчисляватъ.

Болкото за неспособнитѣ, по-хубаво е да ги нѣмаме, отъ колкото да ги държимъ на служба, защото единъ неспособенъ докторъ, може повече да поврѣди, а пакъ за поврѣди да се плаща, ненавирамъ го за добръ.

Послѣ относително заплатата на окол. доктори, азъ мисляхъ по-напредъ да се направи една разлика между заплатитѣ на лѣкаритѣ тамъ дѣто има болници и тамъ дѣто нѣма; но тѣй като

г-нъ докладчикътъ неправи никаква разлика, азъ се съгласявамъ съ него и предлагамъ на почитаемото Нар. Събрание да приеме плата 3804 лева. За се разисква по-нататѣкъ мисля нѣма нужда и заради това предлагамъ да се прекратятъ дебатитѣ. (Приема се).

М-ръ Славейковъ: Азъ се съгласявамъ съ мнѣнието на комисията.

Предсѣдателъ: Ще се вотира предложението на правителството, съ което се съгласява и г-нъ м-рътъ. Който неприема, щото платата на окол. доктори да е по 1804 лева, да си дигне ржката. (Никой не дига). Приема се.

Докладчикъ (чете):

«36. Околийски фелдшери (гдѣто има I кл. болници и гдѣто не съществуватъ болници) по 1,200 л. 43,200 лева».

Коммисията приема същата сума.

Славковъ: Азъ по длъжността на фелдшеритѣ нѣма да говоря, но ще обърна вниманието на г-на м-ра да заповѣда, щото тия лица да изпълняватъ само тази длъжностъ, която имъ се налага, безъ да се пращатъ изъ градицата и селата да цѣрятъ. Защото, по тозъ въпросъ, г-да представители, азъ съмъ писалъ нѣколко пѣти въ медицинското началство и нищо не се е направило. Хора здрави, цѣрени отъ тия фелдшери, сж умирали. Ако нѣмаше фелдшери, тѣ щеха да отиватъ при докторитѣ и можаха да се спасятъ. Заради това, моля да се заповѣда дѣто трѣба, да държатъ по-строго тия фелдшери. Инѣкъ тѣзи хора ходятъ изъ околията — както казахъ и въ миналото засѣдание — като едно-врѣменнитѣ бияри и правятъ различни злоупотрѣбления, като се препорѣчватъ за доктори.

М-ръ Славейковъ: Азъ не зная, но невѣрвамъ, г. Славковъ да мисли, че или Медиц. управление или м-вото ще даде таквазъ воля на фелдшеритѣ да правятъ таквизъ нѣща. Това го не приема човѣщината. Ние ги проваждаме за помощъ на човѣчеството и ако искатъ нѣкои отъ тѣхъ съ своитѣ недостатки да правятъ таквизъ нѣща, щомъ се угади, тѣ ще бѣдѣтъ наказани и отчислени. Но това не може да се докаже, защото види се скришомъ го правятъ. Колкото за заповѣдъ, азъ ще направя, но неприемамъ, че до сега не се е внимавало. Не еднажъ се е обръщало внимание, но пакъ си правятъ това, защото човѣщината е наклонна къмъ такива шийретлици.

Конкилевъ: Азъ г-да представители, до нѣйдѣ не мога да се съглася съ г-на Славкова, защото зная на вѣрно, че същото вършатъ у насъ и нѣкои второстепенни доктори. Азъ зная, че има фелдшери по-способни и отъ самитѣ доктори, които сж при болницитѣ и зная на вѣрно, че мнозина отъ колкото самитѣ доктори.

Славковъ: Мене ми е жално, че г-нъ Конкилевъ вѣрва такова нѣща: да знае пилето отъ кокошката по-много. И разумѣва се, азъ никога не бихъ желалъ, щото г. Конкилевъ да пропадне въ ржцетѣ на фелдшери да го цѣрятъ и дипъ се съмнявамъ, че ако се разболѣе ще вика фелдшери да го лѣкуватъ.

Заради това, азъ съмъ доволенъ отъ отговора на м-ра.

Предсѣдателъ: Който не приема да се отпуснатъ 43,200 л. за 36 окол. фелдшери по 1,200 л., да си дигне ржката. (Никой не дига). Приема се.

Докл. Ташикмановъ (чете):

69. Канцелярски разноси на околийскитѣ лѣкари, ветеринари и фелдшери 5,000 лева. (Приема се).

70. Командировки на лѣкаритѣ, ветеринарнитѣ врачове и фелдшеритѣ 24,000 лева. (Приема се).

71. Възнаграждение на лѣкари, които въ отсъствие на околийски лѣкари изпълняват длъжността на послѣднитѣ 5,000 л. (Приема се).

ГЛАВА XXII.

Съдържание състава при Оспенний телятникъ.

1 Завѣдующий	1,500=1,500 л.
1 Ваксинакторъ	1,200=1,200 «
Слуги	960 «

Вещественни расходи.

73. Помѣщение, отопление и освѣтление прехрана на телетата и купуванието имъ, инструменти и канцелярски 3,500 л. (Приема се).

ГЛАВА XXIII.

74. Разноски за карантинни цѣли 12,000 л. (Приема се).

ГЛАВА XXIV.

75. Купуване и поправка хирургически инструменти 3,000 л. (Приема се).

ГЛАВА XXV.

За построяване нови болнични здания 200,000 лева.

Комисията е зачъркала тая сума.

М-ръ Славейковъ: Съгласенъ съмъ.

Тодоръ Яневъ: Г-да представители! По-миналата година когато се разискваше бюджета, по тоя параграфъ се предвиди една сума отъ 300,000 лева, за да се построятъ 5 болници, а именно въ Видинъ, Ломъ, Свищовъ, Руссе и Шуменъ, защото въ тѣзи градове имаме необходима нужда отъ болници. Но м-вото незнай по какви съображдения не се распореди за постройкитѣ, тъй щото тази сума до днешенъ день стои още неизрасходвана.

Азъ ще говоря само за Шуменската болница, която е построена въ врѣмето на Султанъ Махмуда близо преди 50 години. Тая болница е заражена отъ разни епидемически болести и то тъй е заражена, щото всѣка година даваме по 50 души жертва само отъ тия здания. Тамъ сж влизали болни отъ други болести, а вжтрѣ сж се заразвали съ други по-опасни болести.

Заради това, азъ ще помоля г-на М-ра на Вжтр. Дѣла, да даде обяснения, именно за какво въ тѣзи градове не сж се построили болници съ предвидената въ бюджета сума. При това помолилъ да бихъ оставимъ въ тази годишния бюджетъ, зачъркнатата отъ комисията сума 250,000 л., защото въ много окръжни и околийски градове имаме нужда отъ болница. Има много сиромаси, които гогато се разболѣятъ, нѣма дѣ да лѣжатъ и нѣма дѣ докторъ да ги види.

М-ръ Каравеловъ: Нѣмамъ нищо противъ, ако се остави тая сума, но ако мисли г-нъ Яневъ, че съ тия пари ще правимъ околийски болници, то азъ искрено ще кажъ, че съмъ противенъ. Вие знаете, че харчиме грамадни сумми за поддържане медицинския персоналъ и съразмѣрно съ нашия бюджетъ, азъ невѣрвамъ ни една друга държава да харчи толкозъ. Ние за сичко искаме правителството да плаща. На това основание желателно би било, да имаме по-малко болници, но по-свѣстно уредени. А за въ бждъще се мисли, болницитѣ да се поддържатъ отъ самитѣ окръжни градове. Разбирамъ за околийски лѣкари да плаща правителството,

но да отваря околийски болници, както желаятъ нашитѣ г-да, това не е възможно. Да се поддържатъ болници, то е нѣщо сериозно. Ако сега въ околията има само единъ докторъ, тогава трѣбать двама трима, трѣбать фелдшери, трѣба храна. На това основание, азъ небихъ бързалъ съ отварянието на околийскитѣ болници отеднажъ, както нѣкои желаятъ. Лани дѣйствително се е рѣшило да се правятъ околийски болници, но не сж се почнали и азъ се радвамъ че не сж се почнали, защото щѣхме да видоизмѣняваме бюджета.

Софийскій окръгъ има 6 околии и ако попита нѣкой: трѣбать ли окол. болници, азъ положително ще кажъ че нетрѣбать, защото щомъ има болница въ София болнитѣ ще дохаждатъ отъ околитѣ. Въ 5 околии има 5 околийски доктори, които могатъ да даватъ първа помощъ.

Азъ нѣмамъ нищо противъ и да оставите 250 тѣхъ хиляди лева за болници и да ги неоставите. И лани нищо не се е правило, защото ако се захванатъ на 15 мѣста згради, нѣмаме нуждния надзоръ — нито архитекти нито инженери имаме, въ достатъчно число.

Докл. Ташикмановъ: При тия голѣми нужди, които имаме сега и предъ видъ на голѣмата нужда за постройката на желѣзницата и други работи, комисията ненамѣрва за нужно да се вотира тая сума.

Тодоръ Яневъ: Каза г-нъ м-ръ, че нетрѣба да се правятъ болници въ околитѣ. Добрѣ, но като въ Шуменъ, Русчукъ, Ломъ, Видинъ и т. п. нетрѣба ли да съществуватъ болници. Не сж ли тамъ окръжни болници. Да оставимъ ли болнитѣ въ тия градове отъ една проста болестъ като трѣската да се жертвуватъ?

Друго още, че градоветѣ Ески-Джумая и Османъ-Пазаръ иматъ депозирани 45,000 лева и сж дали прошение да се построятъ околийски болници въ двата града и правителството не е имъ позволило. Тѣ не сж искали пари отъ правителството. Защо не имъ е позволило?

М-ръ Каравеловъ: Азъ ще ви кажа, че никой не е запрещавалъ на хората да си правятъ болници. Отъ друга страна, отъ много мѣста е имало постановления на окръжнитѣ съвѣти за правяние казарми, но казватъ хората, ще си правимъ казарми, дайте ни пари на заемъ. Азъ зная какъ депозиратъ пари, захващатъ и немогатъ да свършватъ. Това лѣто ние сме раздали, пари за да захващатъ болници и послѣ казватъ: дайте ни пари за да ги свършимъ. Всѣки градъ все мисли, че като има болница и казарми ще спасятъ града.

Азъ нѣмамъ нищо, ако въ Османъ-Пазаръ искатъ да си направятъ болници и съ пълно удоволствие ще посрѣщна това, но да искаме отъ държавния бюджетъ да се правятъ околийски болници, положително съмъ противенъ, защото не ще могатъ да се искаратъ. (Гласаве: Исчерпано е).

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да вотира за тая сума. (Нежелаетъ). Моля г-да докладчика да продължава.

Докл. Ташикмановъ (чете):

ГЛАВА XXVI.

За исплащане стари дългове по медицинската часть—5,000 (Приема се).

И тъй бюджетът по М-вото на Вътр. Дѣла се свърши. Слѣд като се направиха измѣнения, общата сума възлиза на 6 мил. 322 хиляди и нѣколко стотинки лева.

Г-да представители! Има една бумага отъ Военното Министерство, която е преглѣдала бюджет. комисия и съгласно резолюцията на г-на Предсѣдателя, ще ли позволятъ да се прочете. (чете).

Военно Министерство
Отдѣление Счетно
№ 70.
Януарий 5 1885 год.
г. София.

До господина Предсѣдателя на IV Обикновенно Народно Събрание.

Вчера при разглѣдването бюджета на Военното Министерство, имахъ честа да доложа на Почитаемото Народно Събрание че въ § 13 отъ бюджета на мѣсто на двѣ лица: за главния ветеренаренъ врачъ, и помощникъ на главния лѣкаръ, сж исчислени квартирни пари за одного отъ тѣхъ въ количество 1050 лева и просихъ да се прибави въ бюджета още 1050 лева. Като се разглѣда добръ оказа се, че заявлението ми било погрѣшно, слѣдствие на правилното напечатвание на проекто-бюджета, и въ дѣйствителностъ оклада 1050 л. трѣба да се остави само за главния ветеренаренъ врачъ; за помощника му е предвидена сума въ числото на по долни написанитѣ въ проекта 9 лица изъ годишния окладъ 750 лева и затова нѣма нужда отъ прибавянето 1050 лева въ квартирнитѣ пари.

При разглѣдването § 10 отъ бюджета (Пионерна дружина) азъ мислихъ Народното Събрание за увеличаването жалованието на ротнитѣ барабанщици и сигналисти отъ 12 на 18 лева въ годивата, на равно съ сжщитѣ долни чинове въ пѣхотнитѣ полкове, което и се одобри отъ Събранието.

При понататъшното разглѣдване на бюджета пропуснахъ да обърна внимание на почитаемото Събрание, че трубачитѣ въ двата Артиллерийски полкове 12 человекъ, въ Собственный на Негово Височество конвои 2 человекъ и въ двата конни полка 8 человекъ, всичко за 22 человекъ, които се намиратъ въ свършено еднакви условия но службата съ пѣхотнитѣ барабанщици и сигналисти, оставени по-малко оклади жалование, т. е. по 12 лева въ годината.

Всичко горѣизложеното имамъ честта да Ви помоля господинъ Предсѣдателю да представите на Народното Събрание и да изпросите прибавлението къмъ жалованието за 22 трубача, по 6 лева на всѣкъ, а всичко 132 лева.

Слѣдствие намаляванieto квартирнитѣ пари съ 1050 лева, а увеличението жалованието на трубачитѣ съ 132 лева, ще се получи икономия по Военний бюджетъ въ количество 918 лева.

Военний Министръ Генералъ-Майоръ:

Князь Кантакузинъ.

Предсѣдатель: Който не приема това предложение, да си дигне ръката. (Никой не дига). Приема се.

Доклад. Ташикмановъ: Тѣй като слѣдва подиръ това доклада на комисията за Дирекцията на Общитѣ Сгради, но ком-

мисията желаше предварително да се по разговори за нѣкои работи съ г-на М-ра на Общитѣ Сгради, и имаше намѣрение да направи това довечера, то тя заявява, че сега не е готова, но да се разглѣдатъ останалитѣ предложения които сж на дневенъ редъ.

Предсѣдатель: На дневенъ редъ иде предложението на г-на Т. Крайчева относително измѣнението на нѣколко членове отъ закона за горитѣ. (Гласове: Да се прочете отъ г-да секретаритѣ).

Топузановъ: Мисля, понеже е първо четение, секретаритѣ трѣба да го прочетатъ и тогава ще говоримъ, сега ли ще се произнесемъ и послѣ да се даде дума на г-на Крайчева или на комисията.

Предсѣдатель: Прието е, че, който прави предложение, да го прочете.

Крайчевъ: Както знаете, г-да представители, съмъ внесълъ на Нар. Събрание едно предложение, върху закона за горитѣ, което ще прочетж сега. (Чете):

ПРЕДЛОЖЕНИЕ.

Г-да Представители!

Издадения законъ за горитѣ, който е приетъ отъ 3-то Об. Нар. Събрание, който съдържа нѣколко членове, които не само че противоречатъ на 67 чл. отъ Конституцията, нѣ сж и противъ интереситѣ на населението, отъ което една значителна часть се помѣнува съ дърводѣлство; то съгласно 109 чл. отъ Конституцията, предлагамъ на Нар. Събрание да се измѣнятъ и уничтожатъ отъ закона за горитѣ членоветѣ, които излагатъ както слѣдва.

Стара редакция и нова редакция.

Прибавление на чл. 15. — Съгласно чл. 2-й 3-й отъ настоящий законъ.

Уничтожава се чл. 16.

Измѣнение на чл. 17. — На мѣсто думата «ближнитѣ» да се измѣни съ «ония».

Измѣнение на чл. 27. — Да се исключи думата «и общински».

Измѣнение на чл. 31. — Да се исключатъ думитѣ, «които се близо до държавнитѣ гори и», съ прибавление слѣдъ думата свои «гори».

Прередактиране на чл. 32. — Отъ общинскитѣ гори могатъ да сѣкжтъ дърва само членоветѣ на ония села, на които горитѣ сж притежание. Никой обаче не може да сѣче сурови дърва и да бере сухи, ако се за проданъ, безъ писмено позволение на кмета.

Прибавена на чл. 40. — Забѣлѣжка. Членоветѣ 39 и 40 да се отнасятъ само за правителственитѣ гори. Сѣчението дървата на части и общественни гори, на които листята зимно врѣме опада, се позволява презъ цѣлата година, като се съблюдава чл. 41 отъ настоящий законъ.

Измѣнение на чл. 42. — Да се исключи думата «съ кмета за общинскитѣ гори и», съ прибавка слѣдъ думата за държавнитѣ гори.

Прередактиране на чл. 54 Членоветѣ на частнитѣ и общественитѣ гори не плащатъ нищо за дървата и материала, който сѣкжтъ отъ горитѣ си за своя собствена потребъ, тѣ плащатъ,

обаче за въ полза на общината си според постановлението на общински съвети едно даждие, което не може да надминава 5% от стойността на материала, който е назначен за продажъ.

Уничтожение чл. 55. — Забълъжка отъ частнитѣ гори се плаща на държавното съкровище само отъ ония, които сж отъ 20 дюлюма на горе.

Измѣнение на чл. 56. — Да се исключатъ думитѣ «които се близо до държавнитѣ гори.

София, 21 ноемврий 1884.

Ново-селски представителъ (Софийска околия).

Т. Ив. Крайчовъ.

Ив. Касабовъ: Г-да представители! Като представителъ на една часть селско земледѣлческо население отъ Ново-селската околия на Соф. окръгъ сътохъ и считамъ за длъжность да кажа нѣколко думи по предложението на г-на Крзйчева, което предложение съмъ подписалъ и азъ. Въпросътъ за горитѣ, г-да представители, отъ една страна до колко съмъ узналъ отъ оплакванята и тѣжбитѣ било къмъ правителството, било къмъ съдилищата или къмъ Нар. Събрание, а отъ друга страна до колко съмъ опиталъ на практика като бивши съдия на едно Върховно Съдилище, презъ което минаватъ почти всички процеси отъ България и сега като адвокатъ, казвамъ, въпроса е, който породилъ едно болѣзнено, трѣскаво състояние въ Българското население. Това болѣзнено, тѣй да го нарежъ състояние ако о време се изцери, угрожава да развие твърдѣ опасни слѣдствия въ най-жизнената часть на българското политическо тѣло, т. е. въ самото население. Ще се съгласите съ мене, г-да, че въ българската страна селското население е онова, което е тѣй да речемъ житиѣ въ едно органическо тѣло, което съпровожда кръвта, т. е. онова, което крѣпи тѣлото или да усилява или да опадва. Като е тѣй, отнѣмете средствата и условията или дайте не достаточни средства и условия на тия, тѣй да рекъ важни органи и ще видите въ какво положение ще се намѣри самото тѣло. Турскитѣ държавни мъжъе, г-да представители, които сж управлявали Турската Империя, сж поглѣднали много по-зрѣло и практично и икономически на този въпросъ.

Турцитѣ завладѣхъ България, отнеха на българина всичко, влѣзохъ въ неговата съветъ да контролиратъ неговата вътрѣшна свобода, да контролиратъ неговитѣ религиозни или политически мнѣния или чувства, но не отнеха едно нѣщо на българина, — онова, което природата му е дала, дадохъ толкова земя работна подъ такива условия, до колкото могъхъ да работятъ, или пасища колко е потребно за добитѣка, или гори, колкото сж потребни. Турцитѣ направиха отъ българина робъ съвършено, но това само, тѣй да кажъ въ политическо отношение. Въ тѣзи епохи, въ които българина, се считаше тѣй, гражданина отъ другитѣ народи, или селянина, той ако и свободенъ въ друго отношение, което не го ползува толкова, но въ отношение икономическо турския робъ, българина се считаше хазийнъ г-да. Казахъ, г-да представители, че турското правителство е оставило тѣзи 3 работи на земледѣлца, на българина, доста голѣми правдини за ползувание. Върху категорията на пасищата, тѣ се дѣлятъ на три. На пасищата и горитѣ ползуванието било толкова обширно дадено, щото зарадъ тѣхъ никакво даждие не се зимало на българина, но пакъ правото за ползувание оздравено съ такива граници, щото никаква полза, никакъвъ законъ, никакво рѣшение съдебно не сж могли

да измѣнятъ положението, или тѣй да кажъ, пространството на ползуванието да смалатъ или отнѣнятъ нѣщо. Колкото се касае до работнитѣ земи или пасища, населението се намира на същата мѣрка съ малка разлика. Защо? Защото тѣ се ограждаватъ и стоятъ на същитѣ условия, които биле въ турско време още, за тѣхъ стоятъ същитѣ закони. Не е така и съ въпроса за горитѣ. Тука населението стои много по-долѣ, много по-лошо, отъ колкото бѣше по-напредъ. Относително горитѣ или балталъцитѣ, въ по-слѣдне време, отъ освобождението насамъ сж станали голѣми бъркотии и мисля, тукъ има представители отъ разни мѣста, ще признаватъ заедно съ мене и ще кажъхъ, че едно зло съществува, но мисля, г-да представители, че едно зло да може да се отклони, да може да се отхвърли, т. е. да се премахне, трѣба преди всичко да узнаемъ и да отхвърлимъ причинитѣ, които сж го докарали. Азъ не щъ да кажъ, че именно закона гласуванъ и издаденъ отъ Ш-то Обикн. Нар. Събрание, е причина на това зло, защото злото е станало много по-рано отъ този законъ. Преди издаванието на този законъ има други причини, а закона е послѣденъ, но като послѣденъ, той узаконява причинитѣ, които произвели злото. Ако този законъ постои и не се преправи, ще продължава злото да се по-правя. Двѣ причини разбирамъ на появяние на тѣзи бъркотии относително този въпросъ. Първо съ освобождението на България българското население, разбира се, въ таково положение бѣше, щото трѣба да се появи въ него нѣщо. Появи се едно стремление щото премахна се една власть, която мислѣше да ограничи населението въ неговитѣ дѣла и права, то мислѣше да прави онова, което мисли да направи, но властта турска му забранявала. То мислѣше, че е свободно всичко да прави и тѣй появи се у него желание да усвоява правото ягкия на по-слабия. Нѣкои села ослабнеха, както по число, тѣй и по влияние. По число, защото се изселиха нѣкои, дѣто имаше турци. По влияние, защото тѣ влияяха, че ги защищаваха противъ други по-силни села. Подиръ освобождението на тѣзи села, които ослабнеха, дойдохъ по-яжки и отнеха мѣрките съ сила. Въ цѣла България стана това и видѣхме сумма кавги и процеси и принудиха се да се отнасятъ до съдилищата. Съдилищата сега като основани на нови основи, нова процедура, ново съдопроизводство, нови хора и даже не бѣше отъ тѣхната компетентность да съдятъ тѣзи процеси. Овѣзи села, които имаха, тѣй да кажъ, нѣкаква протекция при тѣзи съдилища, защото въ нѣколко имаше по изборъ членове и тамъ тѣ спечелваха рѣшенията, и тѣ оставаха окончателни или защото е просрочено или защото немогли да докажъхъ правото, защото съдилището искало документи, по една или друга причина даваха и срѣщу тѣзи документи друго да се направи нѣщо. Друго, г-да представители. Втората причина е, че подиръ премахвание на турското правителство и учреждението на българското, въстанови се, учреди се, тѣй нареченото отдѣление за стопанскитѣ земи и горитѣ. Това управление, г-да стана, учреди се, но не се узакони. Поставиха се чиновници, началници отдѣленья, подначалници, лѣсничей, джандари, но всички тѣзи бѣха подъ никакъвъ законъ, т. е. не бѣше управлявано отъ никого. Джандара бѣше господаръ дѣто е турнатъ. Лѣсничей или ходѣше или не. Въ отдѣлението, разбира се, тамъ е могло да се направи нѣщо повече, но и тамъ бѣше недостаткъ, защото дойдохъ хора нови, млади, които съвършено не познаваха нуждитѣ на народа. И тѣй тѣ бѣха законъ и даваха направление или на м-стра, защото често се измѣняватъ

министритѣ на финанситѣ и отъ тукъ излиза, да се узаконатъ онѣзи бъркотии до нейде. Слѣдъ това какво иде? Тѣй като се намѣрваха въ таково положение горитѣ, дохожда закона издаденъ отъ III-то Обикн. Нар. Събрание.

Този законъ, г-да представители, както казахъ, дойде да узакони тѣзи работи, които казахъ, станаха като единъ видъ бъркотия, но бъркотия узаконена. Едни отиѣха имущества, т. е. горитѣ съ актове, другитѣ държаха тѣй по правото на селата и дойде закона. Закона вмѣсто да поправи това, узакони да се продължава безаконието. Въ първия членъ на този законъ се опредѣлятъ категориитѣ. Едни сж държавни, частни и пр. Въ 3-ий членъ се опредѣля кои се общински. Ония, които сж останали отъ старо врѣме за ползувание на едно село или градъ. Въ 15-й членъ опредѣля се по този законъ да се състави една коммисия. Тази коммисия вие сте видѣли отъ какво състои. Отъ финансовия чиновникъ, лѣсничея двама членове отъ окр. коммисия и двама отъ общината, и тѣ отиватъ да опредѣляватъ границитѣ, но не е казано въ този членъ какъ ще опредѣляватъ. Въ другитѣ държавни законитѣ г-да, както въ България, Франция, Германия, това е цѣлъ законникъ, като въ Белгия, който се казва: Code faurisse, т. е. толко, колкото граждански законъ. Процедурата за опредѣление границитѣ е точно опредѣлена какъ да става. Тукъ не е опредѣлено. Ще отидатъ казва, ще опредѣлятъ кои сж общински и кои правителствени, но не казва отъ какво ще се ръководятъ. 3-й членъ, които опредѣлява кои сж общински гори, съ 16-ия членъ се унищожаватъ 1-ий и 3-ий членове. Въ 16-ий членъ двѣ нѣща се явяватъ. Едното говори за документи, съ документи да се притежава, което знаете, че не се притѣжава съ документи, но единъ видъ худутнаемета. Това е ограничено, опредѣление на границитѣ поне въ извѣстни врѣмена. Казва, че една община ако има по-вече земя, по-вече гора отъ колкото ѝ трѣба, излишното правителството го зима. Сега да се върнемъ на онова, което казахъ, че едно село е получило единъ документъ, едно рѣшение, съ което отнело гора или балталъкъ на друго село. Дойде коммисия, казватъ на коммисията общината или селото: наша е гората. Казва коммисията: голѣма е. На $\frac{1}{3}$ часть съ документъ се владѣе. Щомъ кажатъ на коммисията документитѣ, по-нататкъ не може да се пусне да отиде. Остава, какво остава? Остава на това село гората, което е на друго село и тѣй онова село не може да се удовлетвори. Ако има злочестината да е далечъ отъ правителственната гора, то не може да получи даже потрѣбнитѣ дърва, защото е далечно селото. И тѣй 16-ий членъ, г-да представители, както видѣхте унищожаватъ силата на 1-ий и 3-ий членове. Има и други причини, на които се виждатъ селата лишени отъ своитѣ гори. 27-ий членъ говори за експлоатацията на горитѣ. Тукъ е какъ ще се сѣкжтъ горитѣ. Тукъ е погрѣшно приетъ члена тѣй както е, тѣй като той унищожаватъ силата на 12-ий членъ отъ сжщия законъ. Чл. 13, както и 11, опредѣляватъ собствеността на дѣйствителнитѣ лица да можтъ да експлоатиратъ своитѣ гори, а за общинитѣ трѣба ли да експлоатиратъ когато искатъ, въ 27 чл. виждамъ се унищожаватъ това право. Този членъ както говори за експлоатирание, погрѣшили тѣзи законодатели, — не казвамъ, че III-то Обикн. Нар. Събрание е приело това, но тѣзи, които направили, както стана тукъ дума, че началницитѣ сж законодатели. Въ 27-ий членъ за експлоатирание помятаватъ се и общественитѣ гори. Тукъ трѣба да се опре-

дѣли експлоатиранието, както опредѣлява и 3-та точка въ кое врѣме трѣба да се сѣкжтъ горитѣ отъ 15 години, отъ 90 до 150 години. Отъ науката за силвикултурата тамъ заговори за експлоатиранието така, което е само за правителственитѣ лѣсове; но не за горитѣ, отъ които има нужда катадневно населението да се ползува. Ако се приеме тѣй да се сѣкжтъ, както се каза, че срока най-малко е отъ 15 до 30, ще каже, че ако такива гори не се намиратъ балталъкъ да бжде, ако нигдѣ не се намира такъвъ, трѣба да чака населението до тогава. Като се изсече, трѣба да чакатъ 15 години, а пакъ това унищожаватъ силата на 12 членъ. Второ цѣлътъ на балталъка. Цѣлътъ на балталъка е да излиза материялъ за постройка или за марина и кораби, но както е предвидено за 100 год. не може да се ползува населението. Всеки единъ трѣба да знае това нѣщо. Принципа унищожаватъ най-сжщественната часть на сжщия законъ, който съ една рѣка дава, а съ друга зима Освѣтъ това има още и друго. Въ 17-ий членъ се опредѣлява, че държавата ще дава на онѣзи общини гори, които нѣматъ, които се лишаватъ отъ гори. Но какво правятъ? Една несправедливостъ се явява, че това право го дава само на онѣзи, които сж до правителственитѣ гори. Онѣзи, които сж близо и които нѣматъ, правителството ще имъ даде. Ще каже, че тукъ никакъвъ резонъ нѣма. Които сж близо до правителственитѣ гори, ако нѣматъ балталъкъ, правителството ще имъ даде, които сж далечъ нѣма да имъ даде, защото закона тѣй казва. При това на тѣхъ и да не се даде толкова право както на далечнитѣ, иматъ полза, че отъ правителственитѣ гори можтъ да си сѣкжтъ срѣщу опредѣлена такса. Тѣ можтъ и отъ това да се ползуватъ, че икономисватъ разстоянието отъ колкото онѣзи, които идатъ отъ далечъ и можтъ за малка такса да си намѣрятъ дърва или за себѣ си или да продаватъ, когато на далечнитѣ даже това право не се дава. Въ 13-ий членъ пакъ не се дава това право. Въпроса е, г-да, сериозенъ и твърдѣ хубава знаете вие населението какъ се намѣрва въ това отношение, защото самъ съмъ билъ очевидецъ, ходилъ съмъ по оглѣди и съмъ видѣлъ даже тукъ въ Новоселската околия пекхтъ хлѣбъ съ слама, да си стопли вода или друга своя потрѣба. Застопление пакъ турятъ една желѣзна соба и я палатъ съ слама. Въ санитарно отношение ако се поглѣдне, то хлѣба е като калъ. Появява се тукъ втори въпросъ, т. е. икономия да направимъ. Но отъ това да се състави примеръ на България, не зная да ли ще достигнемъ нѣкога.

Вижда се, че въ бюджета се предлага за 85 год. 440.000 лева за разноси за поддържане горитѣ. Какво се получило за 84 година? Получило се 105.000 лева и за идущата 85 год. се предвижда, че ще принесжтъ като приходъ 215.000 лева, а пакъ разноси за поддържане се предвиждатъ 440.000 лева. Това, разбира се, не е икономия. Въ Франция отъ горитѣ се получава приходъ 40.000.000 население има, ще каже, че по 1 милионъ, на единъ милионъ население. Ние имаме два милиона население, но горитѣ не сж добрѣ отглѣдани и трѣба да се докаратъ въ таково положение, за да можтъ да даджтъ сжщото. Ние сега нѣма да получимъ. Ние нѣмаме марина, да се опредѣлява да сжкжтъ дърва, дѣто отиватъ голѣми количества. Колкото се касае до икономично отношение, то се появяватъ други елементи, че конкуриратъ. Въ климатическо отношение, че дѣто нѣмало гори ставало наводнение, потокъ, това не е тѣй, защото има писатели въ послѣдно врѣме това отричатъ, че това не е тѣй. Но най-

послѣ едно нѣщо се признава, че дѣто има достаточнo население и като е често послѣ ще бѣде по здраво; но че докарва облаци да се пролива водата наведнѣжъ, това е оспоримо. Съ това не се доказва, че правителството трѣба да запази правителственитѣ гори. Трѣба да глѣдаме да израстнатъ човѣци, и тѣ ще принесѣтъ по вече полза отъ колкото въздѣнкитѣ или дървата, които чакаме 15 години.

За това, азъ мисля, че това предложение трѣба да се даде на комисия, която ще види и изучи най добръ въпросътъ и да видимъ какво трѣба по свѣдѣнията и други да се направи.

М-стрѣ на Вжтр. Дѣла: Азъ, г-да представители, нѣма да защищаватъ законътъ за горитѣ, нито искамъ сега да се въсползувамъ отъ случая да кажъ колкото е възможно да се създаде нѣщо, като се обвърза въ Нар. Събрание за такъва важенъ въпросъ. Тоя законъ, очавидно е доказанно, че не е съ лоши намѣрения издаденъ, макаръ отъ III-то Обикн. Нар. Събрание. Той е съ добра цѣль, но оказва се поне недостаточенъ именно вслѣдствие на това, че е прибързалъ, не сж изучени добръ нашитѣ нужди и нашия до сегашенъ животъ. Прибързало се да се издаде законътъ; за похвално дѣло, разбира се, но не излѣзълъ какъвто трѣба за насъ. И това показва очевидно за нуждата да се измѣни законътъ, на което азъ несъмъ противъ. Съгласенъ съмъ съ г-да предговорившитѣ да се направи, да се избере специална комисия за тоя въпросъ, да го изучи подобръ, даже до дѣто трае тая сессия, та да се усѣе да се рѣши нѣщо за олѣкчение на населението. (Гласове: съгласни.) Но ще обърна вниманието ви пакъ на това, на въпросъ е много важенъ; не е само за едно, за двѣ села. Както харчимъ милионитѣ за много то хора, тѣй и за едно трѣба. Ако полагаме грижи за всичко население, трѣба да глѣдаме и едно или двѣ села да не оставимъ въ нужда, да станътъ тѣ зрѣлище на нуждата, било би несправедливо. Длѣжни сме да глѣдаме това. Единъ човѣкъ да е, да се погрижимъ и за него. Но, преди всичко, другитѣ общини, интересующитѣ се трѣба да предпочетемъ повече, тогава и да се помѣчимъ, ако е възможно, тѣй да направимъ, щото и населението да се удовлетвори, както и други страни, колкото е право. Предговорившитѣ показаха за Турция, че устѣпила тия правдини. Но турцитѣ малко ги бѣше грижа ако пропадаха горитѣ; и нашитѣ немарливо ги сѣчеха, а тѣ намаляха. За това нетрѣба да се препираме. Ще напомня за единъ фактъ отъ преди 3.000 год.: когато Исусъ Навинъ е влѣзълъ въ Палестина казалъ е, че «медъ и масло» пуца тая земя. То е истина, защото била страна пастирска и пчеларска. Много се развѣждали пчели, стада, — имало дѣ да пасътъ. А сега на тая прехвалена страна нѣма освѣнъ пѣськъ, нищо друго. Не произвежда освѣнъ портокали. Всички гори сж изсѣчени, даже дъждъ тамъ не пада. И турцитѣ даже сега тѣй правятъ както старитѣ: всичко оставятъ на Бога: — «Аллахъ Керимъ» кажътъ и свършено. Когато дошли тукъ, лѣсоветѣ били непроходими, сега ги нѣма $\frac{1}{4}$. За това трѣба да промислимъ за горитѣ, за бѣдѣщето. Всички други това сжщето правятъ. Самото население трѣба да научимъ навредъ, да защищава горитѣ. Сега нѣкои села иматъ балталци, но не всички, — само нѣкои. И за другитѣ полета лека трѣба да се помѣчимъ. Ако въпросътъ се даде на комисия, тия що ще влѣзътъ въ нея трѣба да иматъ предъ видъ, щото населението да не оставятъ безъ гора, а въ сжщето време, ако то може нѣидѣ да злоупотребява да се въспре-

Боето може да се измѣни отъ закона въ полза на населението, до колкото е справедливо, трѣба да се направи, но трѣба поблизий принципъ да се запази.

Никифоровъ: Г-да, доста дълго се разглѣжда предложението на г-на Крайчева. Азъ напълно вѣрвамъ, че г-нъ Крайчевъ е подбуденъ отъ добри желанія; вѣрвамъ, че самъ е испиталъ непълнотата на тоя законъ. За това напредъ, когато г-нъ Касабовъ и г-нъ М-стрѣ говориха на дълго, мисля нетрѣба повече да се говори, защото не разискваме предложението по членно, — сега имаме генерални дебати. Съгласно Вжтр. Прав., предлагамъ да се предаде предложението на финансовата комисия да го изучи, послѣ да представи докладътъ си на Нар. Събрание. (Гласове: съгласни.) Предлагамъ на тая комисия, че тя сжществува, да не губимъ време съ избиранието на нова; още повече, че самия законъ е отъ Фин. М-ство.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори повече? (Не). Който желаетъ, да дигне рѣка. (Никои) Има предложение да се прати въпросното предложение за изучаване въ финансовата комисия; които не приематъ това предложение, да дигнатъ рѣка. (Прието).

И. Касабовъ: Моля ви трѣба ли да нарушаваме правилника? Има предложение и на основание на предложението което стана, имамъ право да настоявамъ. Трѣбваше да се гласува моето предложение, а тукъ стана това и се вотира! Фин. комисия какво ще направи? трѣба нова 7 чл. комисия, както азъ предлагамъ. Да се гласува моето предложение. (Гласове: рѣшение.) (Сгаановъ: г-нъ Касабовъ умѣстно забѣлѣжи: особна комисия трѣба!) (Гласове: рѣши се вече.)

Моля ви, редъ! Желаетъ ли Нар. Събрание да се продължава засѣданието? Часътъ 6 минава. Утрѣ ще ли има засѣдание? (Гласове: да). Единъ гласъ: за утрѣ на дневенъ редъ предложението, напечатано, относително домашнитѣ актове.

Предсѣдателъ: Добръ.

Грънчаровъ: Има таково предложение и стои напечатано толко време. Моля да се постави на дневенъ редъ.

Титоровъ: Г-да, когато се внесе законътъ за патентитѣ знаете какъ скоро се искаше да се вотира и да се тури въ дѣйствиетъ часъ по скоро. Отъ тогава измина доста време. Ако комисията е приготвила законътъ нека обяени и да се тури на дневенъ редъ. Освѣнъ това да се тури на дневенъ редъ и моето запитване до г-на М-стра на Финанситѣ. . . . Огдавна е направено и трѣба да се тури на дневенъ редъ.

А. Ташикмановъ: Има, г-да, доста много предложения и всички, мож да кажъ, сж отъ голѣма важность, както и тоя законопроектъ за който упомена г-нъ Титоровъ. Но работата е, че както е важенъ бюджетътъ и има нужда по скоро да се свърши, не сж толкова другитѣ, за това сж по отложени. Като се привърши

бюджетът, разбира се, ще дойдатъ всички на дневенъ редъ. Изиска се само ние да бждемъ по точни въ изпълнение на обязаноститѣ си: да дохождаме по рано.

Никифоровъ: Отказвамъ се.

Председателъ: **С. Стамболовъ.**

Секретари: {
И. Лукановъ.
А. Ташикмановъ.
Д. Мишевъ.
Н. Живковъ.
Т. Кърджиевъ.

Председателъ: Утрѣ ще имаме значи заседание отъ 1 до 7 ч. точно. На дневенъ редъ ще бжде продължение отъ днешния. (Звъни) заседанието се затваря.

(Край въ 6¹/₄ ч.)

Подпредседатели: {
Н. Сукнаровъ.
Тр. Пановъ.

Секретари: {
Ф. Симиловъ.
И. Славейковъ.
Д-ръ Д. Вачовъ.
З. Градинаровъ.
И. Касабовъ.